

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Redactioneel

Slenterend in het Franse Dijon kocht ik tijdens mijn zomervakantie in een soort Bruna een populair-wetenschappelijke inleiding tot de psychoanalyse van Lacan: *Le divan, c'est amusant*. Ik denk niet dat een Nederlandse uitgever een dergelijke titel zou toestaan. Dat kan slechts in een land waar de psychoanalyse nog levendig aanwezig is. Toen een aantal collega's en ik in 1999 een populair-wetenschappelijke inleiding tot de psychoanalyse met veel casuïstiek publiceerden, drong de uitgever aan op de titel *Het diepst van je gevoel*. Beide uitgevers hebben een sterk verschillend beeld van de psychoanalyse. Uit de eerste titel spreekt optimisme, uit de tweede zwaarte. De eerste titel biedt de analyse aan als een actuele methode, vergelijkbaar met RET of NLP, de tweede suggereert existentieel tobben. Op abstract niveau is het steeds weer fascinerend om te zien hoe verschillend de psychoanalytische scholen en de theorievorming zich verder ontwikkelen. Dit wordt zowel in de boekbesprekingen als in twee artikelen in dit nummer zichtbaar.

Zo werd ik verrast door *Psychodynamik des Stotterns*, in dit nummer gereценseerd door Hendrik Kajosch, van de psychotherapeut en klinisch psycholoog Kollbrunner. Hij beschrijft hoe een werkgroep van een KNO-afdeling van het universitaire ziekenhuis van Bern bij bestudering van de literatuur en de aangeboden methoden tot de conclusie kwam dat de schrijvers en de hulpaanbieders zelf stotteraars waren. Een herbezinning op de theorie van het stotteren was daarom de eerste stap van de werkgroep, wat leidde tot een psychodynamische theorie erover. Basale aanname daarin is dat er sprake is van een ontwikkeling in verwarrende gedragspatronen van de ouders. In hun psychodynamische therapieconcept wordt vooral rekening gehouden met intergenerationele aspecten. De auteur verwacht eenzelfde benadering te kunnen ontwikkelen voor stoornissen als dyslexie, dyscalculie en dergelijke. Interessant dat, gestart vanuit een medisch standpunt, de werkgroep uiteindelijk op een psychodynamische theorie uitkomt. Het is daarmee een voorbeeld van praktijkgestuurde psychodynamische theorieontwikkeling. Ook in het werk van Fromm, beschreven door Guy Verbruggen, is de sociaal-maatschappelijke context duidelijk aanwezig als uitgangspunt.

Een andere manier van theorieontwikkeling zien we in Vanmechelens bespreking van Fonagy's *Attachment Theory and Psychoanalysis*. Hij verwacht dat dit boek nog geruime tijd zal fungeren als referentiewerk en prijst het vermogen van Fonagy punten van overeenkomst tussen hechtingstheorie en psychoanalyse te distilleren en met onderbouwde argumenten in te gaan tegen de overheersende idee dat ze incompatibel zouden zijn. Het werk van de groep rond Fonagy mag gevoeglijk als bekend worden verondersteld en kent naast veel aanhangers ook veel criticasters. De hamvraag blijft telkens weer 'Is dit nog wel psychoanalyse?' Het artikel van Froukje Slijper, waarin zij terugkijkt naar

een eerdere publicatie, is in dit opzicht interessant. Opnieuw duikt zij, nu met de blik van de theorie over mentaliseren, in het materiaal van die kindertherapie. De kritiek op deze manier van theorieontwikkeling wordt scherp verwoord in de reactie van Tomas Geyskens op een redactionele opmerking bij zijn artikel: 'Wanneer u stelt dat ik precies de emotieregulatie in de hechtings-theorie beschrijf, vermoed ik dat u hiermee verwijst naar de problematiek van "parental mirroring" zoals beschreven door Fonagy en anderen. Maar mijn constructie van de infantiele situatie die zich in de humor herhaalt, heeft volgens mij slechts accidentele gelijkenissen met wat wordt bestudeerd in de hechtingstheorie. De psychologische studie van het kind draagt in mijn ogen niet bij tot de psychoanalytische theorievorming.' Geyskens kiest voor een andere benadering, namelijk herlezing van een tekst van Freud als uitgangspunt voor theoretische verdieping. Hij duikt in Freuds artikel *Der Humor* en wijst erop dat Freud hier voor het eerst de troostende kwaliteit van het Boven-Ik beschrijft. Geyskens neemt met zijn artikel stelling in het debat over het masochisme, zoals dat momenteel in de Frans psychoanalyse wordt gevoerd.

Andreas De Blocks lezing van Freuds *Eine Kindheits Erinnerung des Leonardo da Vinci* is het uitgangspunt voor een betoog over 'Freuds opvatting over seksualiteit, cultuur en psychische gezondheid'. In zijn bespreking gaat Jos de Kroon vooral in op de actualiteit van De Blocks betoog voor het debat over sublimatie. Regelmatig publiceren we in dit tijdschrift ook artikelen waarin een herlezing van Lacans geschriften dient als opstap voor theorievorming. Wat is wijsheid? Elke methode heeft haar eigen gevaar. Verwatering van het 'zuiver' analytische dreigt als psychodynamische opvattingen, zoals die over het stotteren, ingang zouden vinden als analytisch. Maar kan de 'zuivere' analyse buiten het maatschappelijke krachtenveld, waarin een ander soort vragen wordt gesteld, blijven? Dat lijkt mij een slechte zaak, die de analyse terugbrengt naar de ivoren toren waar zij, in ieder geval in Nederland, zo naarstig uit probeert te ontsnappen. De methode van de herlezing en theoretische verdieping heeft ook nadelen. Zo vraagt De Kroon zich in zijn bespreking af hoe een auteur kan voortbouwen op Freuds redenering, gebaseerd op een foute vertaling van een woord uit het Italiaans, zoals in het Leonardo-artikel. Voor mij is het altijd de lastige vraag waar de hedendaagse theoreticus de volledige oude tekst als basis veronderstelt of ook van delen daarvan afstand neemt. De redactie heeft de wijsheid in ieder geval niet in pacht en wil de lezer daarom zo veel mogelijk diversiteit bieden. Maar natuurlijk vindt ieder van de redacteuren wel wat, en het kan niet anders dan dat u, de lezer, ook een mening hebt over wat er wordt gepubliceerd. Mogen we die eens van u vernemen? Wij publiceren haar graag.

Frans Schalkwijk

Literatuur

Maier, C. (2005). *Le divan, c'est amusant. Lacan sans peine*. Parijs: Ed. Michalon.

(In 2002 gepubliceerd onder de titel *Lacan sans peine*).